

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Harmadik Nyelvkönyv

Bécsben, 1861

Betanulandó műszók

[urn:nbn:at:at-ubi:2-13239](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:at:at-ubi:2-13239)

Betanulandó műszók,

a magyar, német és latin nyelvtanokbani könnyebb
tájékozásra.

1—7. §§. Szó, Wort, vox.

Beszédrész, Redetheil, pars orationis.

Névszó, Nennwort, vox nominalis.

Név, Name, nomen.

Főnév, Hauptwort, n. substantivum.

Melléknév, Beiwort, n. adjectivum.

Számnév, Zahlwort, n. numerale.

Névmás, Fürwort, pronomen.

Igenév, Mittelwort, participium.

Névelő, Artikel, articulus.

Névtő, Wortstamm, nomen insuffixatum.

Rag, Anhängsilbe, suffixum.

Névragozás (ejtegetés), Abänderung, declinatio.

Ige, Zeitwort, verbum.

Igeragozás (hajtogatás), Abwandlung, conjugatio.

Beszédrészecke, Partikel, particula.

Igehatározó, Umstandswort, adverbium.

Névutó (elől-utóljáró), Vornwort, praepositio.

Kötszó, Bindewort, conjunctio.

Indulatszó, Empfindungslaut, interjectio.

8—9. §§. Szótag, Silbe, syllaba.

Előhang, Anlaut, praesonus.

Belhang, *Salant, insonus.*

Utóhang, *Auslaut, exsonus.*

Nyomat, *Druck, typus soni.*

Betű, *Buchstabe, litera.*

Magánhangzó, *Selbstlaut, vocalis.*

Rövid hangzó, *geschärfter Laut, vocalis brevis.*

Hosszu hangzó, *gedehuter Laut, vocalis longa.*

Vastag hangzó, *Tiefelaut, vocalis profunda.*

Vékony hangzó, *Hochlaut, vocalis alta.*

Éles hangzó, *Mittelaut, vocalis media (acuta).*

Mássalhangzó, *Mitlaut, consonans.*

Egyszerű mássalhangzó, *einfacher Mitlaut, consonans simplex.*

Összetett mássalhangzó, *zusammengesetzter Mitlaut, consonans composita.*

Ábécze, *Alphabet, alphabeta.*

Idegen betű, *Fremdbuchstabe, litera exotica (aliena).*

10—24. §§. Mondattan, *Satzlehre, syntaxis.*

Mondat, *Satz, sententia.*

Mondattag, *Satzglied, membrum sententiae.*

Alany, *Satzgegenstand, subjectum.*

Állítmány, *Aussage, praedicatum.*

Jelző, *Beifügung, attributum (epitheton).*

Kiegészítő (tárgyszó), *Ergänzung, objectum.*

Határozó, *Bestimmung, adverbiale.*

Kapocs, *Satzband, copula.*

Egyszerű szűk mondat, *einfacher nackter Satz, sententia simplex nuda.*

Egyszerű bővített mondat, *einfacher erweiterter* (bescheideter) Satz, sententia simplex induta.*

Összetett mondat, *zusammengesetzter Satz, sententia composita.*

25—31. §§. Átható ige, *übergehendes Zeitwort, verbum transitivum.*

Benható ige, *nichtübergehendes Zeitwort, verbum intransitivum.*

Cselekvő alak, *thätige Form, forma activa.*

Szenvedő alak, leíró Form, forma passiva.

Határozott alak, beíró Form, forma determinata.

Határozatlan alak, beíró Form, forma indeterminata.

Idő, Zeit, tempus.

Jelenidő, Gegenwart, t. praesens.

Félmúlt, Mitvergangenheit, imperfectum.

Múlt, Vergangenheit, perfectum.

Régmúlt, Vorvergangenheit, plusquamperfectum.

Jövő, Zukunft, futurum.

Multjövő, Vorzukunft, futurum exactum.

Ige-mód, Redeweise, modus verbalis.

Tényező mód, handelnde Art, modus efficiens.

Jelentőmód, anzeigende Art, m. indicativus.

Parancsolómód, befehlende Art, m. imperativus.

Kötmód, verbindende Art, m. conjunctivus.

Ohajtómód, wünschende Art, m. optativus.

Nevezőmód, Nennungsart (Nennart), m. nominans.

Igenevező (határozatlanmód), Nennform (beíró Art) des
Zeitwortes, nominativus verbi (infinitivus).

Igenév (részesülő), Mittelwort, participium.

Módjegy, Maal der Art, character modi.

Időjegy, Zeitmaal, character temporis.

Szám, Zahl, numerus.

Egyes, Einzahl, n. singularis.

Többes, Mehrzahl, n. pluralis.

Személy, Person, persona.

Személytelen ige, unpersönliches Zeitwort, verbum impersonale.

32—35. §§. Névragozás (ejtegetés), Endsilbierung (Abänderung),
(declinatio) suffixio nominis.

Belviszonyragok, Fallendungen, casus interiores.

Helyviszonyragok, (Orts-, Vorwörter, praepositiones loci).

Vegyes viszonyragok, (gemischte Vorwörter, praepositiones
mixtae).

36—43. §§. Személyes névmás, persönliches Fürwort, pronomem
personale.

Visszatérő névmás, rückbezügliches Fürwort, pronomen reciprocum.

Birtokos névmás, zueignendes Fürwort, pronomen possessivum.
Birtok-személyrag, zueignende Anhängsilbe, suffixum possessivum.

Mutató névmás, hinweisendes Fürwort, pronomen demonstrativum.

Kérdő névmás, fragendes Fürwort, pronomen interrogativum.

Visszahozó névmás, bezügliches Fürwort, pronomen relativum.

Határozatlan névmás, unbestimmtes Fürwort, pron. indefinitum.

44—53. §§. Fokragozás, Steigerung, comparatio.

Fokalap, erste Stufe, gradus positivus.

Középfok, zweite Stufe, gr. comparativus.

Felsőfok, dritte Stufe, gr. superlativus.

Túlzófok, überhobene Stufe, gr. plusquamsuperlativus.

54—75. §§. Ige vonzása, Regierung des Zeitwortes, rectio verbi.

Nevező, Nefall, nominativus.

Birtokos (rag), selbständiger Wesenfall, genitivus simplex.

Birtokvonzó, regierender Wesenfall, genitivus regens (compositus).

Tulajdonító, Wenfall, dativus.

Szenvedő (rag), Wenfall, accusativus.

Éknyerő, Akzentnehmend, accentuans.

Ékvesztő, Akzentwerfend, desaccentuans.

Hangugrató, Lautüberspringend, syncope vocalis.

Segédbotünyerő, Hilfsbuchstabennehmend, literam auxiliarem accipiens.

Hangoserelő, Lautwechselnd, vocalem mutans.

Hangvesztő, Lautverwerfend, vocalem abjiciens.

Igekötő, Zeitwortbindendes Umstandswort, adverbium compositivum verbi.

76—84. §§. Összetett mondat, zusammengesetzter Satz, sententia composita.

Öszrendelt mondat, beigeordneter Satz, *sententia coordinata*.
 Összevonat mondat, zusammengezogener Satz, *sententia contracta*.
 Mondattársulat, Satzverein, *associatio sententiarum*.
 Alárendelt mondat, untergeordneter Satz, *sententia subordinata*.
 Főmondat, Hauptsatz, *sententia capitalis*.
 Mellékmondat, Nebensatz, *sententia subjecta*.
 Mondatszerkezet, Satzgefüge, *constructio sententiarum*.
 Rövidített mondat, verkürzter Satz, *sententia abbreviata*.
 Hiányos mondat, elliptischer Satz, *sententia elliptica*.

85—94. §§. Egyszerű idő, einfache Zeit, *tempus simplex*.
 Összetett idő, zusammengesetzte Zeit, *tempus compositum*.
 Összetett jövő (jelentőmód jövője), anzeigende Zukunft, *futurum indicativi (compositum)*.
 Egyszerű jövő (kötőmód jövője), verbindende Zukunft, *futurum conjunctivi (simplex)*.

95—107. §§. Rendes igeragozás, regelmässige Abwandlung, *conjugatio regularis*.
 Rendhagyó igeragozás, unregelmässige Abwandlung, *conjugatio irregularis*.

108—115. §§. Szóalkotás, Wortbildung, *formatio vocum*.
 Gyök, Wurzel, *radix*.
 Törzs (tőszó), Stamm, *vox primitiva*.
 Képző, Ableitungssilbe, *formativum vocis*.
 Szóösszetétel, Wortzusammensetzung, *compositio vocum*.
 Egyszerű szó, einfaches Wort, *vox simplex*.
 Összetett szó, zusammengesetztes Wort, *vox composita*.
 Határozó szó, Bestimmungswort, *vox determinans*.
 Alapszó, Grundwort, *vox determinata*.

116—134. §§. Helyesírás, Rechtschreibung, *orthographia*.
 Elv, Grundsatz, *principium*.
 Tulajdonnév, Eigennamen, *nomen proprium*.
 Idegenszó, Fremdwort, *vox exotica*.
 Pontozás, Zeichensetzung, *interpunctio*.
 Írási-jel, Schriftzeichen, *interpunctionis signum*.

- Hiányjel, Auslassungszeichen, apostrophus.
 Kötjel, Bindezeichen, signum conjunctionis.
 Vessző, Beisatz, comma.
 Pontosvessző, Strichpunkt, semicolon.
 Kettőspont, Doppelpunkt, colon.
 Pont, Punkt, punctum.
 Kérdésjel, Fragezeichen, signum interrogationis.
 Felkiáltásjel, Ausrufungszeichen, signum exclamationis.
 Gondolatjel, Gedankenstrich, pausae signum.
 Zárjel, Einschlußzeichen, parenthesis.
 Idézőjel, Anführungszeichen, signum citationis.
 Csillagjel, Anmerknungszeichen, asteriscus.
 Szakjel, Paragraphenzeichen, signum paragraphi.
-